

www.unijairl.org

УНИЈА

БИЛТЕН

Број 6. Год. II Београд фебруар 2005. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице УН (UNHCR)

Др МИЛОЈЕ ЈАНКОВИЋ ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ

СТАНОВНИЦИМА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ДОСТАВИЛИ СМО ПРЕКО ЧЕТИРИ И ПО ХИЉАДЕ ТОНА ХУМАНИТАРНЕ ПОМОЋИ

Почетак 90-их година, обележен ратним збивањима на простору бивше Југославије, увелико је променио мисију Црвеног крста. Ова хуманитарна организација, која се до сада бавила углавном акцијама; као што су: пружање прве помоћи, добровољно давање крви, пошраба за несретним лицима и неким другим, уско везаним активностима за принцип своје делатности, одједном је постала један од главних носиоца помоћи, преко 700 хиљада пројананих и интерно расељених лица.

• Др Милоја Јанковића, секретара Друштва Црвеног крста Србије и Црне Горе, замолили смо, да нам на почетку разговора, покуша даји одговор, како су ови догађаји утицали на рад његове организације?

Из свог дугогодишњег искуства, а у активностима Црвеног крста учествујем од 1964. године, овај период сигурно спада у најтеже раздобље нашег рада. Догодило се време, за које бих волео да врло брзо остане иза нас, иако, с обзиром на тренутну ситуацију на Косову и Метохији, нисам у то убеђен. Само што смо, у границама наших могућности, успели да помогнемо великом броју избеглица из Хрватске и Босне и Херцеговине, дошло је до великог егзодуса Срба, Црногораца и другог неалбанског становништва са Косова и Метохије.

• Какве су биле ваше реакције на ње догађаје?

Можемо да се похвалимо тиме што смо у том тешком времену, захваљујући нашем народу, што увек посебно

Др Милоје Јанковић у разговору са уредником Билтена

истичем, успели да примимо сваког, да сместимо многе, да свима омогућимо да се прехране. Било је тешко гледати те људе и ту децу како напуштају своје огњиште и долазе у једну ситуацију која је за њих у том тренутку изгледала безнадежна. Црвени крст је, у тим тренуцима, захваљујући великом броју наших волонтера, јер је број људи који се професионално баве овим послом изузетно мали, реаговао добро и упркос свим невољама успео да одговори својој задаћи.

• Ко вам је помагао у њој?

Морам да нагласим велику улогу, али тек од 1994. године, Међународне федерације ЦК и Међународног комитета ЦК. Касније су почеле да се јављају разне невладине организације, које су својим активностима, помогле овим несрећним људима, иако мислим, да је њихова улога пренаглашена. Истакао бих и време, пре 1994. године, када је наша држава, која се налазила у

Стошинућридесет година постојања

Друштво Србије и Црне Горе има дугу традицију. На Цетињу је 1875. године, основан Одбор за помоћ страдалим Херцеговцима који су били претеча црногорског друштва Црвеног крста, а годину дана касније, основано је и српско друштво Црвеног крста, које је међународно признато заједно са црногорским 1876. године. Друштва су се, у том 19. веку, суочила с многим проблемима, али су била једна од првих који су настали у свету. Удруживањем у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца настало је и Друштво Црвеног крста Краљевине. Касније је добило назив југословенски Црвени крст, а 2003. усвајањем Уставне повеље добило је данашњи назив Друштво Црвеног крста Србије и Црне Горе.

17. март ојачао улогу ЦК

- Догађања 17. марта и непосредна помоћ коју смо пружили пострадалом становништву, било је нешто што је јако ојачало функцију Црвеног крста код међународних институција на самом Косову и Метохији. Национално друштво Црвеног крста које делује из Београда, преко својих покрајинских организација ЦК на Косову и Метохији, као и тамошњих општинских организација, ојачало је читаву мрежу, што се посебно одразило на самом терену. Свака, од 22 општинске организације, које делују на простору Покрајине, дала је пуни допринос у смиривању стања. Због специфичности сваке организације, њихов рад координира Покрајински ЦК, који је тренутно измештен из Приштине и налази се у Косовској Митровици. Желим да нагласим, да колико год су наши хуманитарци добро реаговали 17. марта, толико је међународни фактор, који се бави овим нашим послом, реаговао изузетно споро. Радиле су процене 10-15 дана на терену. За разлику од њих, ми смо већ трећи-четврти дан по избијању немира, били на Косову и Метохији и најугроженијима допремали прве испоруке помоћи. Тада смо ургентно обезбедили помоћ за 12, 5 хиљада најугроженијих породица. Захваљујући нашем добром раду, код УНМИК-а смо стекли посебан статус и поверење, који нам омогућава да професионално и у складу с принципима покрета Црвеног крста радимо свој посао на територији Косова и Метохије" прича Ненад Гобелић, координатор логистике и транспорта у Друштву ЦК СЦГ, присећајући се прошлгодишњих мартовских догађаја и активности Црвеног крста који су уследили након њих.

међународној изолацији, једина пружала помоћ избеглим лицима.

• Проблем интјерно расељених лица с Косова и Метохије је велики, али они који су доле преостали, живе у још тежим условима. Колико сће ујознашти с шренушним сћањем на Космету?

Што се тиче Косова и Метохије, ми у Црвеном крсту смо јако забринути због тренутне ситуације. Често боравим на Косову и Метохији, волим да идем тамо, да посетим тај народ, који живи без било каквих људских права. Посебно ме, као хуманисту, погађа то што се међународна заједница, у довољној мери, не суочава с оваквим једним проблемом. Нисам сигуран да и ми, као државна заједница, исто тако, помажемо онолико колико би требало. Њихови су захтеви већи него што Црвени крст може да одговори. То су питања која се тичу државе и на њих она мора да пружи адекватан одговор, а не организација Црвеног крста.

• Оно шћо шренушно радишје на Косову и Метохији је дисшрибуција хране. Имашје ли шроблема?

Што се тиче саме дистрибуције, имамо добру сарадњу с Координационим центром. Радимо транспорт робе коју држава одреди према Косову и Метохији, затим транспорт робе који одреде међународне хуманитарне организације. Сва та помоћ, која се дистрибуира према Косову и Метохији, упућена је свим становницима, не само неалбанској популацији. Ми, на нашим списковима, имамо и припадника албанске националности који желе да приме помоћ. Други део помоћи усмерен је у оквиру здравствене делатности, углавном у лековима.

• Можешје ли нам шћо шредочишти бројчаним шодацима.

До краја 2004. године, кроз разне видове помоћи, на просторе Косова и Метохије превезли смо преко четири и по хиљаде тона робе. То се, пре свега, односи на прехранбене артикле, средства за хигијену, лекове и медицински материјал, посуђе, постелјину, намештај за новообновљене куће, агрегате и многе друге ствари. Више од 420 наших камиона је отпремило робу на Космет, чија финансијска вредност прелази преко 350 милиона динара и то не само у храни и одећи. Ту рачунамо и сву вредност у грађевинском материјалу који је ишао за обнову манастира, као и за монтажне куће, које су стигле посредством владе Русије.

• Ви шмажешје расељеним лицима у колекшвним ценштрима широм СЦГ. Знамо да је шресшала шомоћ међународних орђанизација у храни. Колико сће

"Двојност" Црвени крст на Космету

-Скоро сам, пред Међународним комитетом и Међународном федерацијом ЦК, указао за постојање "двојности" ЦК на Косову и Метохији. Ми признајемо само једну организацију, ЦК Косова и Метохије, чије је средиште у северној Митровици. Оно је и званично међународно признато, а функционише у оквиру ДЦК СЦГ. Што се тиче тзв. ЦК Косова, оно за нас званично, не постоји. Хиљаду пута смо изразили жељу да се са њима састанемо и да направимо, због једнако угроженог становништва, заједничке акције. Нисмо у томе успели. Они нису званично признати, иако МК ЦК и међународне хуманитарне организације, са њима сарађују у смислу пружања помоћи тамошњем албанском становништву-разјашњава, др Милоје Јанковић, "двојни" статус Црвеног крста на Косову и Метохији.

ЋрисуЃни у Ѓом сеЃменЃу?

Ми помажемо колективне центре у СЦГ. Србија има и народне кухиЃе које и даље функционишу, док их Црна Гора нема. То регулишемо тако, што пакете са хуманитарном помоћу шаљемо у Црну Гору, а намирнице у Србију. Дистрибуција се врши из наших магацина у Земуну и Младеновцу. У највећем обиму ту је помоћ обезбедио Црвени крст Немачке.

• Да ли и расељена лица имају Ѓрава на исхрану у народним кухиЃама?

Расељена лица, са својим легитимацијама, имају право на народне кухиЃе. Они су највећа социјала, али угрожени су и пензионери и велики број незапослених лица, као и многи други. За одржавање народних кухиЃа највише можемо захвалити донацијама Црвеног крста Норвешке.

• У орЃанизацији Црвеног крста, велики број деце, ове године, боравио је у вашим одмаралиштима?

Користећи наша два одмаралишта у Сутомору и Баошићу, који су још боље могли да буду искоришћени, многа деца из колективних центара, али и с простора Косова Метохије, провела су по десет дана на мору. Желим да нагласим, да су и капацитети наших одмаралишта у планинском делу, као што је Митрово поље код Александровца и опоравилиште у Боговођи, ставили своје

Др Милоје Јанковић у свом кабинету

услуге на располагање деци из већ наведених средина. Имамо изванредно камповско насеље у Сомбору, Нишу, Куршумлији, један сјајан објекат "Вршачки брег" који је скоро отворен, али мислим да они нису довољно искоришћени у ове сврхе.

• Више ѓућа, у разговору, ѓоменули сће добру сарадњу с међународним орЃанизацијама. Можеће ли да издвојите неку од њих?

Свакако, прво желим да нагласим добру сарадњу с Међународним Комитетом Црвеног крста, као и Међународном Федерацијом Црвеног крста. Имамо добру, билатералну сарадњу са Шведском, с Норвешком, са шпанским

и аустријским Црвеним крстом, а посебно истичем Црвени крст Немачке. Тешко се могу избројати разни програми, почевши од подршке расељеним лицима, директне

Од малих ноћу у Црвеном крсту

"Са 16 година постао сам активиста Црвеног крста. Свој рад, у овој орЃанизацији, наставио сам као студент Медицинског факултета у Београду, да бих приликом повратка у родно Цетиње постао председник Општинског одбора. После сам био председник ЦК ЦГ 12 година. Тренутно вршим функцију генералног секретара ДЦК СЦГ и изузетно ми је драго што се то догађа у години када наша орЃанизација прославља вредан јубилеј-130 година постојања", прича о својим активностима у ЦК, др Милоје Јанковић, лекар, специјалиста-анестезиолог, који се, осим у овом послу, радом истакао и као директор болнице у Цетињу и градоначелник ове црногорске престонице.

помоћи најугроженијима на Косову и Метохији, до наших програма, социјале и транспортних средстава, у којима нам је помагала ова орЃанизација. Оно што је урадио Црвени крст Немачке, у последњих 14 година, тешко се може измерити новцем. Мислим, да је његов допринос био можда већи од доприноса наше државне заједнице, кад би се то све приказало у средствима, у изградњи наших објеката, саобраћајних капацитета. Треба им дати једно велико признање Друштва ЦК СЦГ за њихов допринос у решавању хуманитарних проблема на овим нашим просторима.

Драгиша Мурганић секретар ПО ЦК Косова И Метохије

Избећућа хуманитарна катастрофа

- На крају смо једне зиме, која је била изузетно тешка. У периоду, од новембра па до краја марта, поделили смо преко осам стотина тона брашна, преко двестотине тона других животних потрештина, велику количину огревног дрвета и још много тога што се може подвести под хуманитарну помоћ. Влада Србије и Координациони центар, Црвени крст Немачке, као и Друштво Црвеног крста Србије и Црне Горе, највећим делом обезбедили су наведену помоћ. Избегнута је хуманитарна катастрофа, која је на почетку зимског периода била на видику. Ситуација у Липљану, Прилуђу, Батусу и другим српским енклавама, где готово читаве зиме није било електричне енергије, још је више усложнила и закомпликовала ионако тешку ситуацију на простору где живи преостало српско становништво - оцењује, Драгиша Мурганић, секретар ПО ЦК Косова и Метохије, протеклих шест месеци рада своје орЃанизације.

РАДЕ ЂИРИЋ КООРДИНАТОР ЦЕНТРА ЗА ХУМАНЕ РЕСУРСЕ ВЛАДА ПОКАЗУЈЕ РАЗУМЕВАЊЕ

Ромска популација, је након брђана српске националности, сигурно највише повођена расељавањем с Косова и Метохије. Од 1999. године па до данас, укључујући и немиле догађаје од прошлогодишњег 17. марта, највећи број Рома који је до тада живео на просторима Космета, морао је да напусти своје домове. Раде Ђирић, координатор Центра за хумане ресурсе, говори за Билтен Уније, о томе, у каквим се тренутно животној условима налазе Роми који су своје уточиште пронашли у централној Србији.

Раговарала: Јасна Безаревић

• Како бисте у најкраћим цртама, представили организацију којом руководите?

Центар за хумане ресурсе је удружење грађана које се, пре свега, бави развојем заједница и изградњом мултикултуралности и унапређења положаја националних мањина с очувањем сопствених култура. Циљна група која пројектује у Центру јесу Роми, односно, ромска заједница. Међу ромском заједницом су најпрепознатљивији, као најризичнија циљна група, расељени Роми с Косова и Метохије.

• Колико имате чланова?

У центру имамо око хиљаду чланова који живе само на територији општине Палилула. С обзиром да се наше активности не одвијају само на локалном нивоу, него широм Србије и Црне Горе, чланство је самим тиме много веће.

• Расељени Роми с простора Косова и Метохије, најжалосније, не живе само на оштини Палилула. Има их још у Београду, али и у Војводини, централној Србији. Има их и у Црној Гори. Колико?

Оно што се стално намеће као питање, на које је тешко доћи до правог одговора, је број расељених Рома. Подаци о броју расељених Рома с Косова и Метохије, који долазе са разних страна, никако се не подударају. Према евиденцији УНХЦР-а, тај број износи око 45 хиљада Рома, а под ову цифру убрајају се и Ашкалије и Египћани. Наши, незванични, подаци говоре да је тај број много већи и из њих произилази, да је негде око 100 хиљада Рома напустило

Како се Центар финансира? Има ли заинтересованих донатора за имплементацију Рома?

-Скоро смо провели једно истраживање, управо на ту тему, и показало се доста велико интересовање за побољшање живота Рома. Оно што представља проблем је то што не постоји довољно позитивна критична маса у самој ромској популацији, која може да на адекватан начин артикулише проблеме који оптерећују ромску заједницу, да адекватно повуче потезе у позитивном правцу. Тај проблем ће нас пратити дуже време, све док се неке ствари не измене или се не стабилизују.

Раде Ђирић

Косово, од ескалације сукоба 1999. године. Догађања од 17. марта прошле године, допринела су да и они Роми, који су остали, морали су да се иселе из својих домова и нађу нови смештај на Космету, али ван својих домова.

• Чињеница је да календорија интерно расељених лица, а свакако и Рома, живе у изузетно тешким и нехуманим условима. У којој мери Центар за хумане ресурсе може, својим радом, да помогне да ови људи имају животиј достојан човека?

Чини ми се, да Центар за хумане ресурсе и поред тога што улаже максималне напоре да подигне проблем на највиши ниво, у томе не успева. Институције система, још увек, не препознају тај проблем. Роми су морали да напусте Космет, из истих разлога као и друга расељена лица, али овде нису прихваћени на начин како би по нашој оцени требали да буду. Били су приморани да се сместе по већ постојећим нехигијенским насељима на територији Београда, Новог Сада, Крушевца и других средина широм

СЦГ. Недовољна међусобна комуникација и неразумевање средине, у коју су Роми расељени, не воде у правцу побољшања њиховог положаја.

• Ромска популација, на простору Косова и Метохије, пре ескалације сукоба, пре 1999.г., пре бомбардовања, живела је у неким, можемо слободно рећи, поштомно гужвачијим условима од већине ромске популације која живи на територији Београда и централне Србије. Пре свега, мислим на уређене куће, посао, школовање деце. Од 1999. њиховим изнанишвом све се променило. Имаће ли информације како данас живе ти људи?

Добро сте то учили. Роми расељени с Косова и Метохије имали су другачији живот, него овај, што их је снашао сад у Србији. Највише образовног кадра међу ромском популацијом је управо потекло с простора Косова и Метохије. За време бивше Југославије, није био редак случај, да и студент генерације, у Приштини, буде из ромске популације. Уопште, тада је ишколовано много високо образовног кадра из наших редова. Међутим, од напуштања Космета, та цела елита је разбијена. Део њих је отишао у иностранство, а многи су се, због нових услова живота, прихватили неких других послова. Ови Роми су,

Расим Љајић

Стратегија за интеграцију Рома

-Србија и Црна Гора желе да се активно укључе у решавању горућих проблема ромске заједнице-Проблем Рома можемо решити само конкретним акцијама које ће показати бригу државе и међународних организација за положај те заједнице и који ће уверити ту заједницу да неко о њима заиста брине- рекао је министар СЦГ за људска и мањинска права Расим Љајић, на донаторском састанку за програме намењене унапређењу положаја Рома. Он је нагласио, да је у последњих неколико година, у нашој земљи, постигнут одређени напредак у решавању проблема те националне мањине, али ако се имају у виду величина, тежина и обим проблема с којима се ромске заједнице суочавају, онда постигнут напредак није довољан. -Нама је потребна помоћ и желимо да отворимо дијалог са свима који су укључени у решавање овог проблема и потребно нам је да заједнички дефинишемо приоритете и потребе ромске заједнице- истакао је министар Љајић. Он је указао на потребу стварања партнерских односа с ромским политичким лидерима и представницима, како би заједнички тражили помоћ од међународне заједнице и њених организација за реализацију стратегије, за интеграцију и за укупно унапређење економског, социјалног и културног положаја ромске заједнице у СЦГ.

сад, ван свих других институција које постоје на простору Србије укључујући и образовне. Њихова деца не похађају школу, немају лична документа и све су то проблеми који једноставно, поред егзистенцијалних, оптерећују ову кризну групу.

• Центар за хумане ресурсе организује радионице, скупове, шрибине, семинаре. Имаће контакте са школама, с другим институцијама али шира друштвена заједница не показује интересовање за ваше проблеме. Како се с тиме суочаваће?

Мени је жао што морам, на овај начин, да говорим о нашим институцијама, али чини ми се да је наше друштво ушло у једну фазу која целокупном становништву не пружа неку перспективу према бољитку. Поготово се то односи на ризичне групе. Нису само расељени Роми погођени, већ и друга интерно расељена лица која су морала да напусте Космет. Већом бригом о овим ризичним групама Влада би требало да предузме одређене иницијативе у позитивном правцу.

• Размишљају ли Роми, расељени с простора Косова и Метохије, о повраћку?

Размишљања постоје, само што нису у тој мери као код других циљних група, као на пример код српске популације. Роми су се на Косову, пре избијања сукоба, бавили неким другим делатностима у односу на Србе, рецимо трговином. Они немају неку непокретну имовину о којој би сад требало да размишљају. " Желим да се вратим тамо, али од чега ћу да живим?" су тренутно најчешће размишљање расељених Рома. Не можемо да им нудимо нека решења, као што се нуде другим циљним групама, она решења која ће њима економски да помогну, да би опстали и да би њихов повратак био одржив.

• У којој мери Роми могу да се интегришу у ово друштво?

Ми смо од 2000. године кренули у израду стратегије за смањење сиромаштва, које је између осталог обухватило и интеграцију у локалне средине. У том правцу, урађен је један докуменат под називом "Стратегија за давање већих овлашћења Ромима". Роми, као ризична група, као проблем, препознати су и у Европи. Сада смо при крају израде акционих планова, који би требало да отприлике од 2005. до 2010. године дају нека решења за проблеме који оптерећују ромску заједницу у суштини. Ту су и Роми расељени с Косова и Метохије, који највероватније неће моћи да се врате натраг, већ желе да се интегришу у Србију. Биће понуђена и нека решења за њихову интеграцију у Србији, а на семинару одржаном 17. и 18. марта, расправљали смо о тим акционим плановима. Оно што даје наду је то, да је Влада почела да показује интересовање за те проблеме. Искрено се надам, да ако не дође до неких других промена, ови планови реално могу да се остваре и сматрам да ромска заједница може да крене неким другим путем у односу на овај досадашњи.

У ПОСЕТИ ГРОБЉИМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

НА БОСИОКЕ ПАДЕ СЛАНА

„Сећих се... прве мартовске субоје. Тада Шумадија излази на гробље, у њој својој, с оне стране. Овако почиње прича Владимира Јагличића о Задушницама.

Задушнице су дан који је посвећен моливама за умрле од њиховог века уснуле Оце, Праоце и сроднике наше. Према црквеном предању, то су сећања на силазак Господара Христа у ад. Четири њихови годишње, суботом, излази се на гробље, у њој својој с оне стране, како рече писац.

Забележио: **Бранислав Скробоња**

Док се Шумадија спрема да изађе на гробља, истим послом путује и група Призренца, њих педесетак, у царски град. Први пут после скоро шест година. Призрен је далеко, па се кренуло у петак вече.

Сем њих, да походе гробља кренули су и Пећанци, Источани, Клињани. Најдаље место кога треба посетити је Муштуште. Сем градова, треба да посете и околна гробља у Гориочу, Ђураковцу, Витомирици, Дрснику... Сутрадан ће поћи и Приштевци и други ближе тзв. административној граници.

Верници на гробу владике Владимира

Заједничко овим путницима је да су сви ИРЛ - интерно расељена лица, како гласи њихов званични назив. Изгнани су из својих домова јуна 1999.

Седимо, удобно заваљени, у топлом, модерном аутобусу. Сећајући се приче о Задушницама, ту су и ликови оца Харитона и оца Николаја, који су с оне стране, крај престола Божјег. Првог су одвели униформисани људи са призренских улица јуна 1999. и нико га после није видео живог. Његово унакажено и измрцварено тело нађено је на једном призренском гробљу. Без главе. Сахрањен је у манастиру Црна Река. Монаси црноречки запалиће свећу на његовом гробу.

Отац Николај је много зла видео и пропатио од „ослобођења“. У дечанском манастиру је нашао мир и ту се и престајави Господу пре годину дана. Братија дечанска ће изаћи на његов гроб иза прелепе манастирске цркве.

Међутим, има нешто што мучи многе од путника, а то је како запалити свећу оцу Стефану и стотинама несталих. Не зна се ни да ли су живи или мртви, ни како су завршили, нити где им је гроб. Одговор на ово зна само Бог и његови анђели.

Збориште нам је у Косовској Митровици, где треба да се дође изјутра између 5 и 6, да би се на краја одредишта кренуло у 6

часова. На путу до Митровице прихватамо путнике у Крагујевцу и Краљеву.

Долазимо први на збориште. Јављамо се међународној полицији.

Хришћанско милосрђе - свећа на необележеном гробу

Очекивали су нас, али треба сачекати и остале. У размаку од по неколико минута долази још шест аутобуса, четири за Пећ и два за Исток. Они су дупке пуни. Разлог за ово лежи у чињеници да су Пећ, Исток, Клина, Дечани, Ђаковица и њихова околина већ скоро шест година потпуно недоступни Србима. Само су ретки срећници имали прилике да посете Дечане или Гориоч, а још су ређи они који били у Пећи или Истoku - о околним селима да се и не говори.

Пољски полицајци нас упућују на место где нас чека пратња.

Пошто су пушачи попушили по јутарњу цигарету, сви су се сместили у своје аутобусе и кренули ка одредиштима. Сваки има пратњу од по два возила КПС - Косовских полицијских снага.

Многи од путника први пут су имали прилике да виде мноштво разрушених кућа, док је још већи број био у изградњи. Ту су и вита минарета новоизграђених џамија. Не препознаје се околина пута, јер је множина спортских центара, безинских пумпи, продавница, робних кућа... Ту су и неки пандани крајпуташима - споменици погинулим члановима ОВК. Има их скоро крај сваког села.

Субота је и рано је. Нема много промета на путевима. Прозлазећи кроз нека од места, машину нам са аутобуских станица да станемо. Нико не гледа таблице, јер ни у сну ме може да претпостави да туда пролази ЛАСТИН аутобус са београдском регистрацијом.

На прилазима Штимљу, пратњи се придружују и два возила са УН ознакама. На неким местима пролазимо и крај случајних патрола које је поставио КФОР. Повремено нас надлећу хеликоптери.

Улазимо у Суву Реку. Одједном се пред нама указује рушевина једног масивног зида. То су једини видљиви остаци цркве посвећене Св. Петру и Павлу. Са других страна ништа се не види. Црквени комплекс опасан је разним киосцима и то тако густо да само зналац на два-три места може да покаже да је ту био прелепи храм. При крају низбрдице низ коју се спуштамо уздиже се минаре новоукрашено фасадном опеком.

Прилазимо Призрену. Ни овде нема неког промета. До гробља нас воде транзитним путем испод болнице. То је постао општи обичај

Поглед на православно и католичко гробље у Призрену које раздваја само једна стуба

да се и ту и у друга места посете овакве врсте одвијају преко транзитних путева, да се не би Албанци узнемиравали.

Пред гробљем је још неколико возила КПС.

Питамо да ли је могуће отићи до Светих Архангела, јер са нама није пошао свештеник. Међутим, како посета није била ни најављена ни предвиђена, одговарају нам да то није могуће.

Људи се искрцавају из аутобуса. Свако жури, носећи са собом понуде. Киша пада као из кабла, али на њу се нико не обазире.

Све је зарасло у коров. Нема крстача, многе надгробне плоче су пале. Природа је за шест година учинила своје. А ту су и људи да јој припомогну.

Због свега овог људи тешко налазе гробове својих драгих. Стазе између гробова су пуне трулог лишћа и грања, па се људи спотичу и падају. На многе гробове посађене су биле руже. Нико их није неговао и подсецао, па су изђикљале дивљаке. Испретплетале су се са онима са суседних гробова и још више отежавају ионако тежак прилаз.

Људи тихо и побожно прилазе гробовима. Нема ту јаука и кукања. Само при целивању понеко се загрцне од пригушиваног бола. Прилазе гробовима пријатеља којима њихови нису могли у походе и очисте га, колико могу. Запале свећу.

На овом делу гробља издваја се један одржаван гроб. Ту је сахрањен владика Владимир, кога је на владичанском престолу наследио садањи патријарх Павле. Верни народ прилази владичином гробу и пали свеће.

Две старије госпође моле ме да им помогнем да дођу до гроба њихових драгих. Налази се унутар парцеле. Пробијамо се кроз грање ружа које се качи за нашу одећу.

Посрћемо. Плашим се да се не повреди стара госпођа која помало ћопа. Када смо дошли до гроба, оне ми се извињавају што су ме намучиле. Знале су оне где је гроб, али су се плашиле саме да иду до њега. Обећаваам им да ћу бити у близини ако им нешто затреба.

Киша не престаје. Излазим на гробљански пут и њиме се спуштам на другу страну парцеле. Одједном са друге стране пута, преда мном се указује лепо уређено гробље. Пошто сам први пут на овде, питам сапутнике откуд таква разлика. Кажу ми да је то католичко гробље.

Запањен сам овим. Јер, прошлих година, када су људи кумили и молили да походе гробља, није им било дозвољено. Наводно, није безбедно, нико не залази. Можда има мина. А све време Албанци католици уредно су били сахрањивани на свом делу гробља. И лепо га одржавали. Мора се човек запитати где је одлутало хришћанско милосрђе.

Висибаве на гробу

Око 10 часова долази аутобус из Штрпца. У аутобусу је и отац Аца да окади гробове и опоји мртве. Придошли се срећу са нашим путницима. Одлазе заједно натраг на гробље предвођени оцем Ацом.

Мало потом, долази немачки комби са Србима из касарне у граду. Они су нашли уточиште у немачкој касарни приликом мартовског погрома прошле године. Придружују се осталима на гробљу.

Било је предвиђено да се на гробљу задржимо од 9 до 12 часова. Дошли смо мало раније, а и киша непрекидно пада. Сви смо мокри. Зато одлучујемо да се вратимо сат пре званичног времена утврђеног за повратак.

Полицајац који је био у нашој пратњи позива ме да дођем до његовог возила. Каже ми да обавестим сапутнике да сви који су били на гробљу треба да се упишу у неку књигу, као и да упишу који гроб су посетили.

Поздрављамо се са људима из Штрпца и онима из Касарне. Они први одлазе. Оно што ме је чудило приликом посете из Штрпца је да

нисам видео никакву пратњу. Не знам да се није измешала са мноштвом КПС кола и полиције која је блокирала гробље. Са те стране мора се признати да је посао обављен коректно и професионално.

Повратак до Косовске Митровице протиче без застоја. Мада је већ подне кад пролазимо кроз насељена места - Суву Реку и Штимље, нема застанка. Кад затреба, укључују се и ротациона светла, па се сви дисциплиновано склањају с пута нашем малом конвоју. Чујем да су казне за саобраћајне прекршаје врло високе, па је вероватно и то допринело дисциплини.

У Митровици се опраштамо од наше пратње и продужавамо пут.

У једној кафани између Рашке и Ушћа застајемо да се окрепимо и да и пушачи остваре своја права. Мало потом, заустављају се овде и аутобуси из пећког краја. Од возача чујемо да су неколицина људи посетили и ђаковичко гробље. Није било никаквих инцидената. Тек негде око Крагујевца чуло се да је било неких изгреда у Дечанима. Као, нека деца бацала грудве, леденице и по који камен на аутобус са посетиоцима дечанског гробља. Разбијен је један прозор у аутобусу.

Приближавајући се Београду, људи се интересују да ли може опет да се обрати Координационом центру за посету гробљима о Духовским Задушницама. Јер, треба се борити да се успостави и одржи традиција да се макар гробља обилазе. Да се остави по струк босиока сланом туге покривен.

У ВИШЕДНЕВНОЈ ПОСЕТИ СЛОВАЧКОЈ

Чланови организације "Божур" су од 27. фебруара до 7. март, боравили у радној посети Фондацији "Понтис" у Словачкој, у склопу реализације активности клуба младих "Мост" из Смедеревске Паланке. "Понтис" фондација је, својим гостима из Србије, сачинила богат и садржајан програм посете. Тако су они имали прилике да се упознају с радом многих невладиних организација, начином како је словачка Влада регулисала рад невладиног сектора, све са циљем како би по повратку у Смедеревску Паланку, представници "Божур"-а, могли стечена искуства да примене у даљем раду.

Велико задовољство, за чланове "Божур"-а, било је упознавање "Понтис" фондације, њихове структуре организованости, рада, као и елана са којим ти људи раде. Осим упознавања с "Понтис" фондацијом, у склопу вишедневне посете, представници "Божур"-а, обишли су и многе друге организације које се баве сличним видом активности, као на пример: рад с младима, рад с националним мањинама, проблеми екологије, проблеми јавног сектора, питање развоја локалне заједнице итд.

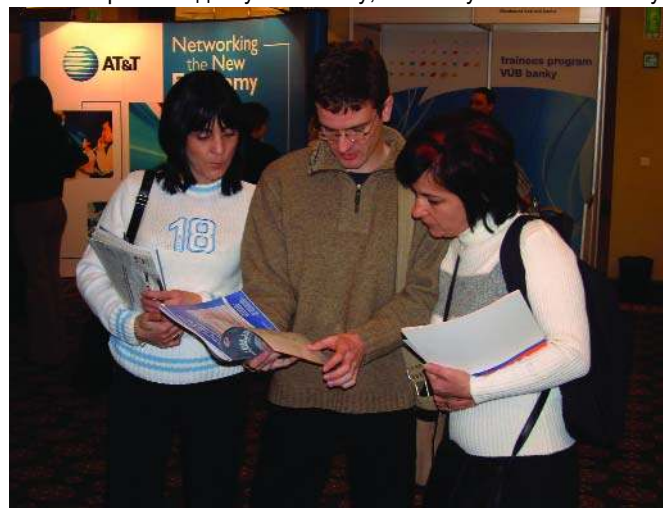
Организација "Екополис", осим питања везаних за еколошке проблеме, ради и на пројектима изградње капацитета с албанским организацијама с Косова и Метохије.

Организација "Јуниор Ацхивемент"-Словенско, бави се, такође, програмима екологије, и то с васпитног становишта. Ова организација је члан Европске мреже, сервисног је типа, за оспособљавање младих, па је члановима удружења "Божур", њихово искуство проширило видике за даљи рад у тој области.

Приликом посете граду Прешову, удаљеном 450 км од Братиславе, чланови Удружења, били су гости Фондације за локалне заједнице у Великом Шаришу, Комунистичке фондације из Прешова, а обишли су и Црвени крст Краљевине Белгије. Једна од најзанимљивијих посета била је "Сајму у проналажењу посла", одржаном у хотелу "Царлтон", а чији је организатор била Америчка привредна комора у Словачкој. Своје штандове, на овом сајму, имале су велике америчке компаније, тако да су млади Словачке имали прилику да се

упознају с радом тих компанија, обаве интервјуе са службеницима, а један део њих добио је и посао.

На дводневној регионалној конференцији, заједно с делегацијом удружења "Божур", били су и представници Украјине, Киргистана, Казахстана, Арменије, Мађарске, Словачке, Македоније, Румуније и Белорусије. На конференцији је, сваки преставник, имао излагање о раду своје организације, а уводну реч дао је Вилајам Дејвидсон, професор универзитета "Роберт Кенеди" у Мичигену, на тему "Бизнис план у

На конференцији у хојелу Чарлион

невладиним организацијама".

На крају конференције организована је радионица на тему "Мреже и умрежавања", која је имала за циљ успостављање контаката с организацијама региона. Удружење "Божур" искористило је ову прилику и успоставило добре контакте за будући рад и сарадњу с невладиним организацијама које су биле учеснице ове конференције. На крају вишедневних активности, делегација из СЦГ била је угошћена у просторијама Европског покрета у Братислави.

Наташа Вујовић

Сусрећ с амбасадором СЦГ

Приликом посете Словачкој, представнике удружења "Божур", примио је и Мирослав Копечник, амбасадор СЦГ у овој земљи. У разговору с амбасадором, делегација "Божур"-а, упознала је свог домаћина с покушајем оживљавања привреде у Смедеревској Паланци, замоливши га, да приликом својих сусрета с привредницима Словачке, истакне велике неискоришћене ресурсе општине у којој се налази седиште њиховог удружења. Исто тако, амбасадор је упознат с тешком ситуацијом у којој се налазе интерно расељена лица и проблемима с којима се свакодневно сусрећу. Било је говора и о немогућности повратка расељених на Косово и Метохију, због већ свима познатих разлога, недостатак слободе кретања, лоша безбедносна ситуација и друго.

СРЕЋНА ПОРОДИЦА

КАО У КОШНИЦИ

У просторијама Удружења "Срећна породица" у Нишу, ових је дана било као у правој кошници. Поред сталних активности, разлог више је и почетак новог пројекта.

Још крајем фебруара телефон је непрестано звонио, јер су се расељени интересовали за одлазак на Задушнице. Пришtevци већ знају, да овде, потврђују свој одлазак и врше пријављивање. Доскорашњи становници других места на Космету могли су да добију број телефона, као и помоћ како да стигну до Косова Поља, Обилића, Урошевца или Призрена. Акција је, овога пута, координисана из Координационог центра за Косово и Метохију, тако да су сви заинтересовани могли да крену на пут и запале свећу на гроб драгог покојника.

За Приштину су, у конвоју, путовала два аутобуса из Београда и један из Ниша. "Срећна породица" је, захваљујући својим добрим контактима с Канцеларијом за заједнице у Грачаници, омогућила да још једна група крене комбијем.

Нови пројекат са ЦРС-ом

Удружење "Срећна породица", заједно с још четири организације, а са ЦРС-ом као донатором, укључено је и у нови пројекат који се састоји у анкетирању расељених лица у процени опредељења за повратак или интеграцију у локалној средини где тренутно живе. За нишки регион циљна група су жене, мада се мисли на будућност читаве породице. Иако већина још увек има жељу за повратком, коју не могу, још увек да реализују, неке породице су спремне да се интегришу и започну сопствени бизнис. Свака помоћ у том правцу била би им добродошла.

С обзиром да чланови овог удружења, одлазе на Општинске радне групе у низ градова на Космету, а Унија је дистрибутер информација и извештаја са свих седамнаест радних група на којима представници расељених присуствују као чланови, тако и "Срећна породица" својим члановима, даје ове извештаје и упознаје их са активностима.

Постоји још један разлог за пуну канцеларију "Срећне породице", и то сваког петка од 11 до 13 часова. Наиме, успостављена је сарадња с београдском канцеларијом Дирекције за стамбено имовинске послове (ХПД). У нашој канцеларији, која је расељеним лицима, у нишком региону, већ добро позната, у овом термину, службеник ХПД-а ће уручивати решења која стижу из Приштине.

Радмила Вулићевић

ЗАВИЧАЈ ЗА ПОВРАТАК

НА КОНФЕРЕНЦИЈИ КИП-а

Од 15.-17.03.2005., у Охриду, одржана је Трећа конференција Косовског иницијативног програма (КИП), на којој је, испред Уније, учествовало удружење "Завичај за повратак" из Крагујевца. Првог дана конференције, саопштени су, усвојени пројекти партнерских организација с другог отвореног фонда, за који је конкурисало шест партнерских организација, од којих су два пројекта усвојена у потпуности, један условно, а три су одложена. Представљен је нови члан КИП мреже, Каритас - Приштина и удружење "Завичај за повратак" као представник Уније.

Презентоване су четири компоненте КИП-а, и то компонента развоја омладине, компонента развоја заједнице, компонента тренинга и компонента информисаности, а све у циљу развоја међуетничког дијалога и стварања предуслова за повратак. Уочене су и потребе за одржив

повратак у смислу физичке сигурности тј. слободе кретања, приступа јавним службама, економске сигурности и јавног учешћа интерно расељених лица (ИРЛ) у процесу доношења одлука. У наредном периоду се очекује интензивнији рад на повратку и реинтеграцији ИРЛ. С тим циљем, планирани су састанци с представницима општина и представницима ИРЛ на којима би се истакле потребе повратника и развијале идеје за одржив повратак. Опште мишљење, код свих присутних на састанку, је да је учињен значајан напредак у активностима везаним за дате компоненте, а које су нужне за одржив повратак. Поводом тога, уочене су циљне групе и методологија рада за пројекат повратка становништва у село Рудник - Општина Србица, који ће се спровести у међусарадњи две партнерске организације: ЦБМ из Косовске Митровице и Завичаја за повратак из Крагујевца.

Дискутовало се о новом програм документу КИП-а, четвртог отвореном фонду, изградњи капацитета, јачању мреже, потребама и бољој комуникацији унутар чланица КИП-а, као и о методологији имплементације пројеката, а наредни састанак заказан је за месец дана и одржаће се у Тирани.

Јелена Матовић

СВЕТИ СПАС

И БИ 17. МАРТ

И остави пустош и јад за собом. И од појаве живих бића Косова и Метохије стално питање - да ли је могућ суживот на овој светој земљи. И питања очајника који су на Косову и Метохији преживели 17. март 2004, да ли је вредело остати након 1999, да ли се треба вратити из изгнанства поново у своје и међу своје. И опет исти одговор, вредело је остати, треба се вратити, дужност је опстати и сачувати светињу од уништења и заборавља.

И би 17. март 2005. Исти трагови, исте рушевине и иста бол. Иста питања и исти одговори, иста неизвесност. А своје вуче, домаћини хоће да се врате и опстану на своме.

У то су се уверили и овога пута као и много пре, сарадници Удружења "Свети Спас" који са партнерским организацијама "Завичај за повратак"-Крагујевац, "Југ"-Краљево и "Глас Косова и Метохије", учествују са Европском Перспективом у

Полексија Касирајковић прогнана из цркве у Ђаковици, ново ујоччишије добила у манастиру Дечани

сачињавању концепт папира за повратак у места на Косову и Метохији у којима до данас повратка није било. Обилазак и анкетање преко 200 расељених лица у марту месецу показао је да је интересовање расељених лица за повратак велико и безрезервно. Иако су три године уназад били убеђени да је то уствари права година за повратак, ове године засигурно, то је истина. Ово је година у којој ће се идентификовати и вратити сви они који искрено желе.

Председници општина на Косову и Метохији упутили су позиве расељенима, урађене су општинске стратегије повратка. Све је то додуше декларативно и у циљу стицања стандарда, али су то по проценама многих и задњи напори међународних организација, могућност и спремност да улажу за повратак на ове просторе. И ту прилику треба искористити.

У настојању да својим корисницима пружи праву информацију о могућностима повратка у овој години, Удружење "Свети Спас" је 2.03. 2005. године координирало посету представника расељених лица из Београда, Краљево, Крагујевца и Крушевца Министарству за повратак при Влади Косова. Несвакидашње за сусрете представника локалних невладиних организација на оваквом нивоу, иако је званичан

састанак требао да траје 40 минута, господин Небојша Петковић са својим сарадницима је на очиглед велике гужве у просторијама Министарства све своје обавезе подредио нашој посети. Представницима расељених лица посвећено је више од шест сати времена, што у обиласку Министарства и упознавању са функционисањем истог, што у обиласку Приштине. Министарство за повратак пружиће максималну подршку свима који желе да се врате, у смислу стварања услова за опстанак-безбедност пре свега, али овога пута и у запошљавању радно способних, и омогућавању стварања услова за достојанствен живот без везивања за хуманитарну помоћ.

"Јуре нас са Косова, одасвуд... Више нас нема у 700 места, а ускоро нас неће бити ни тамо где је остао тек понеко. У једном селу поред Подујева цело село скупља новац да најме плаћеног убицу да убије сина у последњој српској породици у том селу... Сви то знају, и сви се праве да не знају... Са Косова нас јуре, на нас досељенике Србија нерадо гледа, нико нас неће, па чији смо?"

И би 17. март 2004. И након тога много мање самопоздање међународне заједнице да има контролу над протекторатом. Од тада није дата потребна гаранција и подршка ни једној организованој посети граду Призрену.

И би 17. март 2005. И отказани због безбедности састанци општинске радне групе у Призрену 3. марта, а затим и 9. марта.

И би МАРТ, остали су ожиљци и питања, ДОКЛЕ...!

Златко Маврић

ПРИЗРЕН ПОЗИВ НА ПОВРАТАК

"У циљу што успешнијег спровођења Општинске стратегије за повратак и реинтеграцију за 2005. годину, а поступајући према смерницама председника Општине Призрен, господина Круезиуа, који је уједно и ко-председавајући Општинске радне групе за повратак и реинтеграцију, Директоријат опште администрације и МЗ општине Призрен" - упутио је захтев Удружењу "Свети Спас" и Удружењу "Завичај за повратак" - да "што хитније доставе списак свих расељених фамилија односно лица, који живе ван општине Призрен, а који су изразили спремност и жељу да се врате и да живе на својим огњиштима и имањима у општини Призрен.

Само уз вашу безрезервну подршку и са искреним намерама, можемо да остваримо циљеве Стратегије, а који ће нам послужити као добра основа за пружање конкретних пројеката од саме Општине, за што успешнији повратак и реинтеграцију расељених лица у нашој општини и за добробит свих грађана", каже се у званичном допису Директоријата опште администрације МЗ Призрен упућеног нашој организацији 17. марта 2005. године.

НЕ ПОНОВИЛО СЕ

Промена стратегије међународне заједнице у управљању косметском кризом биће могућа само под условом да је научена лекција која гласи: Мартовско насиље је збирни израз промашаја политика међународне заједнице, Приштине, пре свега албанског вођства и Београда према Космету!

Ерупција насиља албанских екстремиста која је избила 17. марта прошле године је после два дана екстремистичког дивљања, паљења, пљачкања, пуцњаве и бацања камења, молотовљевих коктела и граната, иза себе оставила 19 мртвих и 954 повређених, 4.100 расељених пре свега Срба, оштећене или уништене 732 куће и 27 пословних објеката Срба, Ашкалија и Рома и 10 јавних зграда, 33 цркве и два манастира СПЦ и Епископија у Призрену.

Ошворен "МОСТ"

Ева Пономаренкова, вршилац дужности амбасадора Словачке у Београду, у Смедеревској Паланци, средином овог месеца, у просторијама удружења "Божур", на пригодној свечаности, отворила је клуб младих под називом "Мост".

Отварање клуба финансијски је помогнуто од стране ПОНТИС фондације из Словачке, док

је наредних годину дана простор за активности клуба обезбедила Скупштина општине Смедеревска Паланка. Свечаном отварању било је присутан велики број будућих корисника клуба, представници Скупштине општине, као и многих домаћих и иностраних невладиних организација.

У НИШУ "ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ"

Удружење "Свети Спас" је све време своје активности, у периоду од августа 2000. до јануара 2005. године бележило видео и фото записом. Као производ такве активности, је мултимедијално представљање изложбе фотографија под називом ТРАГОВИ У ВРЕМЕНУ, у Дому армије у Нишу, у времену од 26-31. марта 2005. године.

Изложбу је отворио, Домаћини изложбе били су Дом армије Ниш, Архив

Ниша, Архив Косова и Метохије и Архив Призрена.

Радови ће од 2. априла.2005. бити изложени у Алексинцу.

Оснивачи и чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка,
Карађорђева 58, тел. 026/ 313-893
e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије- Београд
Македонска 25
тел.: 011/ 3373-841
e-mail: gkim@eunet.yu
www.glaskim.co.yu

Завичај за Њоврашак- Крагујевац
Карађорђева 17
тел.034/ 333-219
e-mail: zavicpo@infosky.net

Јуџ - Краљево, IV Краљевачки
Батаљон, ламела, Кеј Д, локал 10
тел. 036/334-064
e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Спас- Београд
Балканска 25 и Македонска 25
тел.011/ 686-161 011/ 3373-834
e-mail: svetspas@eunet.yu
www.svetispas.org

Срећна породица- Ниш,
Душанов Базар, купола, локал 223
тел. 018/ 547-184
e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија - Београд, извршна канцеларија
Трг Николе Пашића 9/7
тел: 011/3398-705
e-mail: unijakm@eunet.yu
www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану
Бубе Михајловић бб
тел: 028/665-150
e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu